

TEKI ŹRÓDŁOWE

Obraz stanu wojennego
w Zagłębiu Miedziowym w dalekopisach 1981–1983

Teki źródłowe

Muzeum Historyczne w Lubinie

Obraz stanu wojennego w Zagłębiu Miedziowym w dalekopisach 1981–1983

Prezentujemy Państwu teleksy, jakie wysyłano z Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Legnicy (KW PZPR) do Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (KC PZPR). Opieramy się na zachowanych materiałach zdeponowanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu, Oddział Legnica (AP Legnica). Numeracja wskazuje, iż nie wszystkie teleksy się zachowały. Podczas prac edytorskich ujednoliciliśmy pisownię, w tym znaki interpunkcyjne. Aparat naukowy służy do dalszych prac poznawczych związanych z życiem codziennym w Zagłębiu Miedziowym, a także ma za zadanie ułatwić odbiór dokumentu.

1982, sierpień 31 Teleks nr 392

*AP Legnica, KW PZPR, sygn. 753
maszynopis*

Na terenie województwa legnickiego zgromadzenia i manifestacje miały miejsce w ośmiu miastach, a mianowicie w Lubinie, Głogowie, Legnicy, Złotorzy, Jaworze, Polkowicach, Chocianowie i Chojnowie.

We wszystkich tych miejscowościach w wyznaczonych przez „Solidarność” miejscach gromadzenie się grup początkowo wyrostków i młodzieży, rozpoczęło się około godz. 15.30. Później dołączyli do nich dorośli, w większości osoby gapiące się oraz przypadkowo przechodzące (matki z dziećmi, kobiety z zakupami, wracający z pracy itp.).

W poszczególnych miejscowościach miały one następujący przebieg:

LUBIN – na Rynku po godz. 15-tej zgromadziło się około 2.000 osób, w tym ok. 300 aktywnych: W miejscu zbiórki ułożono krzyż z kwiatów oraz literę „V”, wznoszono wrogie okrzyki. Celem rozproszenia demonstrantów użyto sił porządkowych. Rozproszone grupy zaczęły przemieszczać się i atakować funkcjonariuszy MO. Wskutek podjętej akcji są ranni. Wiadomość o ranionych dotarła już do załóg górniczych. Dalej trwa akcja uspokajania zaciętrzewionych demonstrantów. Dwóch rannych zmarło w szpitalu, natomiast 18 jest hospitalizowanych.

GŁOGÓW – około godz. 15.30 na placu przy Pomniku Dzieci Głogowskich zgromadziło się około 1.000 osób, w tym 350 aktywnych. Odśpiewano rotę „Boże coś Polskę”, ułożono krzyż z kwiatów, wznoszono wrogie okrzyki, odczytano deklaracje (nie ustalono treści). Siły porządkowe przy użyciu gazu i armatek wodnych rozproszyły tłum. Niektórych ujawnionych prowodyrów zatrzymano. Część rozproszonych udała się na nabożeństwo o godz. 17-tej. Jednakże dwie grupy demonstrujących przemieszczały się po mieście i około godz. 19-tej zebrały się pod KM PZPR skandując wrogie okrzyki, a nawet rzucając kamieniami. Przemieniło się to w agresywny atak na budynek KM, który został zdemolowany łącznie z powybijaniem szyb. W Głogowie do pomocy wezwano wojsko.

LEGNICA – około godz. 15.30 na placu wokół Zamku Piastowskiego zaczęły się zbierać gromady wyrostków i młodzieży powiększające się o gapiów. Rozproszone perswazją patroli MO przemieściły się na ulicę Rosenbergów i Placu Słowiańskiego. Ze względu na zdecydowaną postawę sił porządkowych rozproszony tłum skierował się na osiedle Kopernika, gdzie miała odbyć się msza polowa na placu przy nowo budowanym kościele.

Po uczestnictwie w nabożeństwie, przede wszystkim młodociani demonstranci, zaczęli wracać do centrum miasta. Grupa rozczłonkowała się na dwie części kierując się ku centrum miasta przez dwa mosty nad Kaczawą, w rejonie których doszło do ostrych starć z milicją.

Użyto gazów i armatek wodnych. Niektórzy młodociani posiadali kaski oraz byli zaopatrzeni w cegły, kamienie, bruk, deski itp. Zaobserwowano grupy kilkunastoosobowe, wśród nich dzieci lat 11–12 karnie podporządkowujące się starszym wyrostkom na wzór bojówek. Z nastaniem zmierzchu rozruchy przerodziły się w kilkanaście drobnych ognisk zapalnych likwidowanych przez organa porządkowe. Sytuacja poprawiła się zdecydowanie w momencie wprowadzenia do działań porządkowych pododdziałów wojska. Zamieszki kilkakrotnie przemieszczały się w okolicach budynku KW PZPR.

W kilku przypadkach z tłumu rzucono kamieniami w stronę budynku wybijając szyby. W dalszym ciągu trwa akcja sił porządkowych.

ZŁOTORYJA – na placu w centrum miasta zgromadziło się około 300 osób w większości gapiów. Zatrzymano 70 najaktywniejszych demonstrantów, po spisaniu personaliów na posterunku MO są oni sukcesywnie zwalniani. Tłum powoli się rozproszył. O godz. 18-tej zaplanowana była tam msza.

JAWOR – w wyznaczonym pierwotnie miejscu pod Zamkiem nie doszło do zgromadzenia. Natomiast około 300 osób zgromadziło się w Rynku. Po kilkakrotnym wezwaniu patroli MO tłum zaczął się rozchodzić. Wśród tej grupy przytłaczającą większość stanowili gapiący się, w tym matki z dziećmi. Aktualnie panuje tam względny spokój.

POLKOWICE – na Placu PKWN o godz. 15.30 zebrała się grupa około stu osób, aktywnych demonstrantów, głównie młodzieży, z transparentem „Solidarności”. Śpiewano hymn Polski, z kwiatów ułożono krzyż oraz wznoszono okrzyki: „uwolnić Wałęsę”, i in. Następnie w powiększonym do tysiąca tłumie udano się do kościoła, w którym aktualnie ksiądz prowadził spowiedź młodzieży, zwrócił się on do zgromadzonych z apelem o rozejście się i zaprosił na nabożeństwo o godz. 18.00. Opuszczając kościół grupa ok. 80 wyrostków w wieku 10–14 lat zawróciła ta samą trasą na plac PKWN niosąc wspomniany transparent oraz wnosząc wrogie okrzyki. Po czym po odśpiewaniu hymnu zaczęto się rozchodzić. Aktualnie panuje tam względny spokój.

CHOCIANÓW – około godz. 16-tej przed kościołem zebrała się grupa około 150-osobowa, w tym 10 osób było z kwiatami. Następnie ułożono krzyż i wszyscy weszli do kościoła na mszę. Okrzyków nie wznoszono. Zagrożenia tam nie przewiduje się.

CHOJNÓW – w miejscu zbiórki na chodnikach w centrum miasta zgromadziło się ponad 100 osób. Większość z nich uczestniczyła w nabożeństwie, po czym rozeszli się i w mieście panował spokój.

W Prochowicach, Ścinawie i Przemkowie, a także w gminach incydentów nie odnotowano.

W pierwszych ocenach rysuje się następujące tło wydarzeń, a mianowicie: w godzinach przedpołudniowych pojawili się w mieście emisarze nawołujący do zgromadzeń, uwieńczona powodzeniem akcja ulotkowa oraz propagandowa rozgłośni zachodnich ściągnęła liczne rzesze gapiów, zwłaszcza młodzieży w wieku lat 15–21 w miejsca awizowane przez podziemie. Ludzi dorosłych w wieku produkcyjnym i starszych obserwowano niewiele, odnotowano głosy dezaprobaty.

Drobne incydenty np. omdlenie jednej z kobiet stymulowały natychmiast agresywny odzew tłumu, skandowane wyzwiska pod adresem organów porządkowych, podnoszono kamienie. Prowodyrzy wykorzystywali fakt istnienia w centrum miasta kilku kościołów grając na uczuciach religijnych i patriotycznych zgromadzonego tłumu – śpiewano pieśni religijne, rotę i hymn państwowy. Perfidia organizatorów obrazuje się m.in. w użyciu dzieci jako bariery obronnej przed działaniami porządkowymi milicji. Charakterystyczny był również w godzinach popołudniowych duży udział młodych dziewcząt oraz histeryzujących kobiet wywodzących się z legnickiego marginesu społecznego. W związku z trudną sytuacją społeczno-polityczną wprowadzono na terenie województwa godzinę milicyjną oraz przywrócono inne obostrzenia stanu wojennego.

I tak wydane zostało Zarządzenie Nr 43 Wojewody Legnickiego z dnia 31.08.82 w sprawie ograniczenia swobody poruszania się osób w granicach administracyjnych województwa. Na obszarze woj. legnickiego została wprowadzona „godzina milicyjna”, która obowiązuje młodzież do lat 18 od godz. 20.00 do 5.00, pozostałe osoby od godz. 23.00 do 5.00. Zarządzenie weszło w życie z dniem 31.08.82.

Zarządzenie Nr 44 w sprawie zapewnienia porządku publicznego na obszarze województwa legnickiego w czasie obowiązywania stanu wojennego (m.in. zakaz sprzedaży alkoholu, działalności kulturalnej, umieszczania plakatów, funkcjonowania zakładów).

Sekretarz KW PZPR

Zbigniew Korpaczewski

Muzeum Historyczne w Lubinie

Seria wydawnicza:
Teki Źródłowe Muzeum Historycznego w Lubinie

Tom IV
Obraz stanu wojennego w Zagłębiu Miedziowym w dalekopisach 1981–1983

Wstęp, wybór i opracowanie
Marek Zawadka

Opracowanie graficzne
Jacek Świerad

Skład i łamanie
Ewa Danilewicz

Publikacja w ramach projektu: *40. rocznica stanu wojennego w Zagłębiu Miedziowym 1981–1983*, pod redakcją Marka Zawadki

© Copyright by Muzeum Historyczne w Lubinie
Lubin 2021–2023